

mountains of the Carpathian National Nature Park has been defined. The influence of natural phenomena on the intensity of anthropogenic use and the level of the degradation of the territory has been revealed. It has been shown that agricultural loads facilitate the degradation processes within the upper forest limit.

Today, agricultural loads within the limits of Chornohora landscape do not only take one of the leading positions, but they are determinative in its most sensitive areas – within the territorial systems of subalpine highlands. That is why, in order to conduct a scientifically substantiated optimization of nature in the National Park, it is essential to define the current state of the systems loaded by anthropogenic use and the tendency of their development in space and time.

Another problem facing the park is that these subalpine territories mostly belong to protective and strict protective ones. Having such a status, these territorial systems need special attention to be paid to the conservation of the organizational mechanisms, which are responsible for their proper functioning. That is to say, there is a need to find a reasonable balance between the protective functions and the necessity of the anthropogenic exploitation (first and the foremost that is agricultural load) of Polonyna geosystems in the first place.

Thus, the object of our investigation is the territorial systems of the Carpathian National Nature Park, which are under the influence of agricultural use.

The subject of our research is the properties of the territorial systems under study and the processes, which direct their spatial and time development.

Key words: spatial dynamics of highlands, agricultural use, Polonyna territorial systems, anthropogenic dynamics.

Рецензент: проф. Петлін В.М.

Надійшла 01.04.2015р.

УДК 919.9

Оксана ПИЛИПЧУК

ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ У СИСТЕМІ БЕРЕЖАНСЬКОГО І БУЧАЦЬКОГО ДЕРЖАВНИХ ЛІСОВИХ ГОСПОДАРСТВ

Розглянуто заповідні території та об'єкти у лісах двох державних лісгосподарств "Бережанське лісомисливське господарство" і "Бучацький лісгосп", що приурочені до східно-опільських ландшафтів. Встановлено їх переважання за кількістю, функціональною структурою і зайнятими площами у Бучацькому лісовому господарстві. Доведено, що 76% кількісного складу заповідних об'єктів склали пам'ятки природи, у той час як 56% заповідних площ залишається за заповідниками. Розглянуто місце заповідних об'єктів лісових господарств у структурних елементах регіональної екомережі. Запропоновано створення ряду регіональних ландшафтних парків, заповідні зони яких виконували б функції ключових територій екомережі.

Ключові слова: лісові господарства, заповідні території і об'єкти, Східне Опілля, ключові території, екокоридор.

Постановка проблеми: Ліси – складна екологічна система, всі компоненти якої тісно взаємозв'язані між собою і з оточуючим середовищем. Ці взаємозв'язки формувались і поступово регулювались впродовж тривалого періоду, а тому відзначаються певною стійкістю і збалансованістю. Вони є важливою ланкою у системі сталого еколого-соціально-економічного розвитку. Основною ціллю сталого розвитку є збереження і відновлення біорізноманіття лісів шляхом створення природно-заповідних територій, цілеспрямованого догляду за лісами, своєчасного проведення лісовідновних лівопорядкувальних заходів.

Заповідні об'єкти у системі лісового господарства відіграють важливу лісорегулятивну, лісоохоронну, ресурсвідновну, екостабілізаційну, рекреаційну, естетичну та інші функції. Ліси з їх естетичними і медико-біологічними властивостями сприяють прогулянковому, короткотривалому відпочинку, збору ягід, грибів, лікарських рослин. Тому найцінніші у природоохоронному і рекреаційному відношенні ліси мали б бути залучені до об'єктів природ-

но-заповідного фонду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Географічні аспекти розбудови базових елементів перспективної екомережі висвітлені П.Л.Цариком (2005) [10], роль лісових заповідних об'єктів в межах лісового фонду області проаналізувала Г. Лопух (2008) [2], З.М. Герасимів[1] розглядала історію становлення та розвитку заповідних об'єктів східної частини Опілля в межах Тернопільської області, дослідження заповідної мережі та перспективи формування регіональної екомережі представлені у працях Л.П.Царика [9,10], роль Зарванецького РЛП у системі рекреаційного і заповідного природокористування висвітлено у праці Л.Царика і П.Царика (2013) [11], роль НПП "Дністровський каньйон" в оптимізації природокористування прилеглих територій висвітлена у колективній праці (2014) та інших.

Основною метою публікації: є дослідження природозаповідання території Східного Опілля в межах ДП "Бережанського ЛМГ" та ДП "Бучацького лісгоспу". Збільшення площ,

зайнятих об'єктами природно-заповідного фонду є однією з передумов сталого лісокористування.

Завдання дослідження:

а) висвітлити сучасний стан раціонального природозаповідання в межах ДП "Бережанське ЛМГ" та ДП "Бучацький лісгосп";

б) обґрунтувати перспективи оптимізації заповідання в лісах західної частини Тернопільської області.

Виклад основного матеріалу: Регіональна складова є важливою частиною в ієрархії охорони природи, що загалом складається з глобального (біосферного), національного, регіонального та локального (місцевого) рівнів.

В межах дослідженої території наявні 4 за-

повідні об'єкти національного рівня та 99 об'єктів місцевого значення. Серед територій та об'єктів ПЗФ представлено 6 заповідних категорій: - національний природний парк, - регіональний ландшафтний парк, - заказник, - пам'ятка природи, - дендрологічний парк, - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва.

Загалом нараховується 103 заповідні об'єкти, серед яких: НПП, 2 РЛП, 20 заказників, 78 пам'яток природи, дендрологічний парк і парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальною площею 16714 га, відповідно в Бучацькому ДП – 12242 га, а в Бережанському ДП – 4472 га. Пересічний заповідний об'єкт складає 162 га за рахунок великих за площею НПП і 2 РЛП (табл. 1).

Таблиця 1.

Мережа об'єктів природно-заповідного фонду, підпорядкованих ДП "Бучацький лісгосп" та ДП "Бережанське ЛМГ" (станом на 1.01. 2015 р.).

№ з/п	Категорія, тип територій та об'єктів природно-заповідного фонду	Кількість (од.)	Площа (га)
1	Національні природні парки	1	4652
2	Регіональні ландшафтні парки	2	2021
3	Заказники:	20	9566,3
	<i>а) загальнодержавного значення:</i>	1	155,0
4	- ботанічні:	1	155,0
	<i>б) місцевого значення:</i>	19	9411,3
5	в т.ч. - ботанічні:	8	80,3
6	- загальнозоологічні	11	9331
7	Пам'ятки природи:	78	449,2
	<i>а) загальнодержавного значення:</i>	1	85,0
8	в т.ч. - ботанічні	1	85,0
	<i>б) місцевого значення:</i>	72	364,2
9	в т.ч. - комплексні	1	0,25
10	- геологічні:	9	12,4
11	- гідрологічні:	7	12,51
12	- ботанічні:	59	332
	<i>з них:</i>	29	298
	<i>- дерново-чагарникових</i>	7	0,9
	<i>- плюсові дерева</i>	16	1,4
	<i>- вікові дерева</i>	1	0,02
	<i>- екзотичні дерева</i>	2	3,9
	<i>- трав'янистої рослинності</i>	4	28,4
	<i>- степової та лучно-степової флори</i>		
13	- зоологічні:	1	7,00
14	Дендрологічні парки:	1	5,00
	<i>б) місцевого значення:</i>	1	5,00
15	Парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва:	1	20,0
	<i>а) загальнодержавного значення</i>	1	20,0
	РАЗОМ:	103	16714
	Фактична площа ПЗФ Східного Опілля	103	16714

Примітка: Фактична площа територій і об'єктів природно-заповідного фонду - без урахувань площ тих об'єктів, що входять до складу території інших об'єктів ПЗФ.

Частка заповідних об'єктів і їх площ в межах лісових господарств представленні на рис. 1 і рис. 2. Діаграма демонструє, що 56% усіх

заповідних земель займають заказники. Далі йде національний природний парк – 27%, та відповідно 12% – регіональний ландшафтний

парк, по 1% – дендрологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, 3% –

пам'ятки природи.

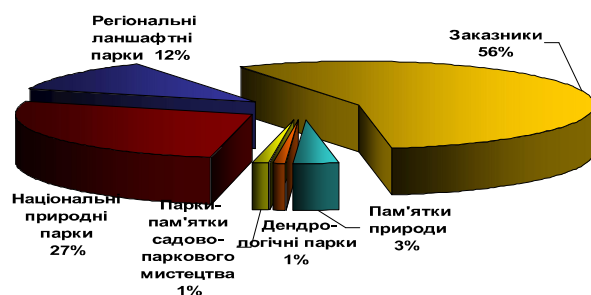

Рис. 1. Частка площ заповідних об'єктів в межах лісових господарств.

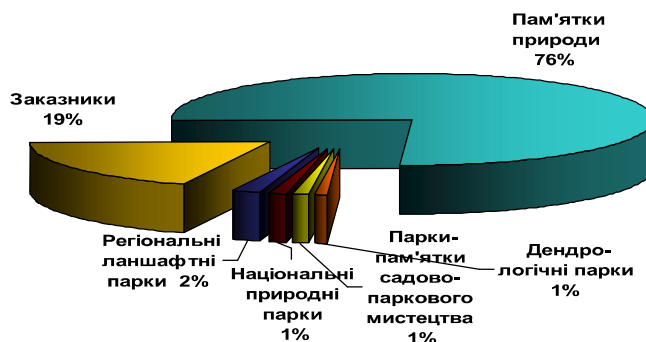

Рис. 2. Частка кількості заповідних об'єктів лісових господарств.

Діаграма кількості заповідних об'єктів показує, що 76% усіх заповідних об'єктів припадає на пам'ятки природи, 19% – на заказники, 2% – на регіональні ландшафтні парки, по 1% – на дендрологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, пам'ятки природи.

Територією лісгосподарських підприємств проходить Опільський екокоридор, який створює надійні зв'язки між ландшафтами Гологор та Вороняк і Подністеря. В межах екологічного коридору зосереджено 58 заповідних об'єктів площею 2 240 га. Коротко охарактеризуймо основні заповідні об'єкти в межах лісгосподарських підприємств:

Национальний природний парк "Дністровський каньйон" (10829,18 га) приурочений до лісових кварталів таких лісництв: кв. 5-13, 16-24, 49, 50, 55-67, 69, 74, 86-88 Дорогічівського лісництва, кв. 33, 50-52, 54-66, 69-80 Язловецького лісництва, кв. 21, 23-30, 71, 80-83 Золото-Потіцького лісництва, кв. 83-86 Коропецьке лісництво ДП "Буцацького лісового господарства".

Регіональні ландшафтні парки відзначаються естетичними природними і слабокультурними ландшафтами, сприятливими для рекреації, масового відпочинку і туризму.

Регіональний ландшафтний парк "Дністровський каньйон" приурочений до територій Монастириського, Буцацького і Заліщицького районів, північна межа якого проходить вздовж автошляху між селами Діброва, Коропець, Берем'яни, Сверхківці, Хмелева, Дорогічівка, Шутроминці, Нирків. Південна межа проходить р. Дністер.

Регіональний ландшафтний парк "Зарваницький" на площі 283 га з якої Буцацькому лісовому господарству належить 262,9 га площі, та Зарваницькій сільській раді Тербовлянського району 8,69 га площі, і Тернопільській єпархія Української греко-католицької церкви 11,41 га, що підкреслює природну своєрідність регіону, а також вказує на регіональний характер джерел фінансування діяльності РЛП.

Головними завданнями національного природного і регіональних ландшафтних парків є:

- збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів;
- створення умов для ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів і об'єктів;
- сприяння екологічній освітньо-виховній

роботі.

На території двох лісгоспів розміщена одна ботанічна пам'ятка природи загальнодержавного значення "Урочище Заліщицька діброва в Шутроминцях" (80 га) - розташована у Заліщицькому районі, Дорогичівського лісництва, кв.23 в.1-32, лісовому урочищі "Шутроминці".

Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва — це найбільш визначні та цінні зразки паркового будівництва з метою охорони їх і використання в естетичних, виховних, наукових, природоохоронних та оздоровчих цілях. В межах ДП "Бережанське лісомисливське господарство" розташований Раївський парк (20 га) у Бережанському районі, с. Рай, Бережанського лісництва, кв.24 в.2, лісовому урочищі "Рай".

Дендрологічний парк (дендропарк, дендрарій, від грец. *déndron* — дерево) або арборетум (від лат. *arbor*) — територія, на якій на відкритому ґрунті культивуються деревні рослини. Парк з колекцією різних порід дерев. Насадження в дендропарку, зазвичай у стилі ландшафтного парку, можуть бути самостійними або входити до складу ботанічного саду. Розміщення рослин здійснюється за систематичною, географічною, екологічною, декоративною або іншими ознаками. ДП "Бережанське лісомисливське господарство" представлене одним дендрологічним парком місцевого значення "Бережанським" (5 га) на території Бережанського району, с. Рай, Бережанського лісництва, кв.24 в.1, лісового урочища "Рай".

Заказники – природно-заповідна територія, що виділяється і створюється з метою збереження і відтворення природних комплексів чи їх окремих компонентів. В межах лісових господарств наявні ботанічні та загальнозоологічні заказники.

На території досліджуваних лісових господарств розташовані 9 ботанічних заказників: в межах ДП "Бучацький лісгосп" розташований один заказник загальнодержавного значення "Жижавський" площею 155,0 га у Заліщицькому районі, с. Зелений Гай, лівий схил Дністра, лісове урочище "Жижавка"; в межах ДП "Бережанське лісомисливське господарство" функціонують "Гутянський" (4.6 га), "Тростянецький №1" (6 га), "Тростянецький №2" (9.6 га), "Малоурманський" (19.2 га), "Горожанка" (14 га), "Урочище "Угринів" (11 га), "Урочище "Вівірки" (8 га), "Мужилівський" (7.9 га) ботанічні заказники.

Загальнозоологічний заказник — природно-заповідна територія, що створюється задля за-

безпечення охорони різноманітного тваринного світу, також є значним природним резервом мисливської фауни. На території Східного Опілля нараховується 11 заказників місцевого значення підпорядкованих державним лісовим підприємствам ДП "Бучацький лісгосп": "Межеліський" (48 га), "Савинське" (353 га), "Ковалівський" (2959.0 га), "Криниця" (1052.0 га), "Пулікове" (544 га), "Чемерове" (59 га) та ДП "Бережанське ЛМГ": "Звіринець" (2302.0 га), "Поточани" (722,0 га), "Довге" (376 га), "Буда" (398.0 га), "Рудники" (418 га).

Пам'ятки природи (в лісах) – окремі унікальні природні утворення місцевого, загальнодержавного значення, що мають особливе природоохоронне, наукове, естетичне і пізнавальне значення, і створюється з метою збереження їх у природньому стані. Вони бувають комплексні, ботанічні, зоологічні, гідрологічні та геологічні (категорія МСОП). Комплексна пам'ятка природи представлена у ДП "Бучацьке лісове господарство" Бучацького району, с. Космирин, на крутому лівому схилі р. Дністер, Золото-Потіцького лісництва кв.29 вид.18, 19, лісового урочища "Локичка" "Космиринська травертинова скеля" на площі 0.25 га.

Геологічні пам'ятки природи (рос. геологические памятники природы, англ. natural geological monuments; нім. geologische Naturdenkmäler n pl) в Бережанському лісгоспі розташовано 3 - "Карстові лійки в Шумлянах" (5 га), "Чортів камінь" (0.10 га), "Кур'янівські феномени" (0.50 га), у Бучацькому лісгоспі 6 — "Печера "Жолоби" (2 га), "Скелі семи джерел" (1 га), "Устецький розріз нижнього девону" (1га), "Рівна скеля" (1 га), "Монастирська скеля" (0.50 га), "Дорогичівські скелі" (1.30 га) - це унікальні або типові геологічні об'єкти, що мають наукову, культурно-пізнавальну або естетичну цінність і охороняються державою.

Гідрологічні пам'ятки природи представлені в основному джерелами в Бучацькому лісгоспі 2-а водоспад – "Каскад русилівських водоспадів" (2 га), "Сокілецькі водоспади" (1 га), та 1 джерелом "Джерело в Маркові" (0.01 га). В Бережанському ЛМГ представлено 4 джерела – це "Гутянські джерела" (2 га), "Джерела в урочищі "Кривуля" (6 га), "Куропатницьке джерело" (0.50 га), "Панські джерела" (1 га). В основному гідрологічні пам'ятки природи виконують важливу водоохоронну функцію, що особливо актуально на сучасному етапі дефіциту прісних вод.

На території Східного Опілля в межах двох лісгоспів зосереджено 78 ботанічних пам'я-

ток природи місцевого значення. В основному – це окремі дерева чи рослинні асоціації, котрі мають вагомe наукове, культурне, історичне або естетичне значення та повний заповідний режим.

Ботанічні пам'ятки природи місцевого значення поділяються на:

- *резервати деревно-чагаринкових порід* – 29, з них в Бережанському ЛМГ нараховується 10 - "Мужилівська діброва" (18 га), "Бережанська бучина" (21 га), "Кур'янівська бучина" (2 га), "Нарайвська бучина" (5 га), "Урманська бучина" (14.80 га), "Завалівська бучина №1" (9 га), "Завалівська бучина №2" (22 га), "Тростянецька бучина" (4.40 га), "Рудницька бучина" (22 га), "Курянівський модринник" (10.30 га),

У Буцацькому ДЛП – 17 об'єктів, зокрема: "Золото-Потіцька бучина" (4.70 га), "Язловецька діброва №1" (1 га), "Язловецька діброва №2" (4.50 га), "Вістряньська діброва" (9.70 га), "Коропецька діброва" (20 га), "Вадівська бучина" (5,8 га), "Яргорівська бучина №1" (26 га), "Яргорівська бучина №2" (27.60 га), "Яргорівська бучина №3" (11 га), "Марковецька бучина" (3.40 га), "Монастирська бучина" (3.80 га), "Лісові культури модрини європейської" (6.70 га), "Горіх чорний (ділянка №6)" (1 га), "Берекова діброва в Шутроминцях" (13.8 га), "Золото-Потіцька березина" (17 га), "Коропецька ясенина" (1.30 га), "Коропецька грабина" (9 га), "Сосна чорна коропецька №1" (2.30 га), "Сосна чорна коропецька №2" (0,8 га).

- *плюсові дерева* – 6, з них Бережанському ЛМГ – 4 – це "Дуб звичайний (1 дерево)" (0.01 га), "Бук лісовий (1 дерево) №1" (0.01 га), "Бук лісовий (1 дерево) №2" (0.01 га), "Бук лісовий (1 дерево) №3" (0.01 га), а в Буцацькому лісгоспі – "Дуб звичайний (3 дерева)" (0.03 га), "Дуб звичайний (1 дерево)" (0.01 га).

- *вікові дерева* – 16, з них 7 – у Бережанському ЛМГ "Дуб Б. Хмельницького" (0.04 га), "Дуб "Велетень" (0.02 га), "Дуб "Богатир" (0.03 га), "Дуб "Конюхівський №1" (0.03 га), "Дуб "Конюхівський №2" (0.03 га), "Дуб "Конюхівський №3" (0.03 га), "Липа Богдана Хмельницького" (0.03 га), а в Буцацькому лісгоспі – 9, з них "Дуб "Золото-Потіцький №1" (0.02 га), "Дуб "Соколівський" (0.02 га), "Дуб "Вадівський" (0.02 га), "Дуб 5-ти стовбурний" (0.05 га), "Дуб "Беремянський" (0.04 га), "Шутроминські дуби" (0.08 га), "Дорогичівські дуби" (0.09 га), "Дуб Степана Дудяка" (0.04 га), "Золота липа" (0.02 га).

- *екзотичні дерева* представляє "Горіх

чорний (2 особини)" (0.02 га)

ДП "Буцацьке лісове господарство" на території Заліщицького району, с. Нирків, Дорогичівського лісництва, кв.29 в.2, лісове урочище "Нирків".

- *лісові трав'янисті рослинні угруповання* – 2 ДП "Бережанське лісомисливське господарство" репрезентує "Малоурманські черевички" (2.7 га), це територія Бережанського району, с. Урмань, Урманського лісництва кв. 55 вид. 2,3, лісове урочище "Стара Урмань", а в ДП "Буцацьке лісове господарство" - "Монастирська ділянка" (1.2 га) на території Буцацького району, с. Жизномир, Буцацького лісництва, кв.46 в.5, лісового урочища "Бучач".

- *резерватів степової та лучно-степової рослинності* – 4, в ДП "Буцацьке лісове господарство" – "Берем'янська наскельно-степова ділянка" (18 га) Буцацького району, с. Берем'яни, урочище "Червона гора", північний схил долини р. Дністер, нижче по течії від гирла р. Стрипа, "Рогівська ділянка" (3.3 га) Козівського району, північно-східна околиця с. Криве, біля лісового урочища "Криве", "Устечківська ділянка" (1.1 га), на території Заліщицького району, с. Шутроминці, Дорогичівського лісництва, кв.65 в.6, лісового урочища "Нирків", та "Хмельівська ділянка" (6 га) на території Заліщицького району, с.Хмелева, Дорогичівського лісництва, кв.7 в.7, лісового урочища "Свершківці".

Також в Буцацькому лісгоспі діє зоологічна пам'ятка природи "Сокілецька колонія чапель" (7 га) Буцацький район, Язловецьке лісництво, кв.71 в. 20, 21, 23, 27, х. Сокілець, лісове урочище "Язловець".

Аналіз заповідних об'єктів в межах державних лісових господарств Східного Опілля і частково Західного Поділля показав високу заповідність лісових площ у Буцацькому – 46.07% за наявних НПП, і РЛП "Дністровський каньйон", та "Зарваницького" РЛП. Частка заповідних площ Бережанського ЛМГ становить 15.14%, що у три рази менша від Буцацького. Тому, перспективним вважаю створення Опільського РЛП для розвитку рекреаційної інфраструктури і збільшення заповідних територій та формування ключової території регіональної екомережі.

Прийнята у 2000 році загальнодержавна Програма формування національної екомережі на 2000-2015 рр. ставить перед заповідною справою необхідність розробки схеми регіональної екомережі, подальшого розвитку заповідання на принципово новій системній основі.

На порядку денному сьогодні гостро стоїть питання про створення РЛП "Бережанське Опілля" в межах більшої частини Бережанського району на межі з Івано-Франківською областю з перспективним формуванням національного парку "Опілля" на межі Тернопільської, Львівської та Івано-Франківської областей, а також охорони прилеглих лісових масивів і створення Урманського, Завалівського регіональних ландшафтних парків на площі в декілька сотень гектарів, які б створювали передумови для ефективного використання рекреаційного потенціалу території. Разом з тим, аналіз мережі територій та об'єктів ПЗФ показує, що в границях опільських ландшафтів відсутні значні за площею заповідні об'єкти, які могли б виконувати функцію природних ядер перспективної екомережі. Розширення потребує Голицький ботаніко-ентомологічний заказник, ряду загальнозоологічних заказників доцільно надати статус ландшафтних, що дало б можливість повноцінного заповідання природних комплексів даної території та ефективнішого їх використання.

Формування екомережі передбачає вилучення з інтенсивного природокористування значної частки заліснених територій, приурочених до долини р. Золотої Липи, які розглядаються багатьма авторами як території перспективного опільського екокоридору. В межах його значна частка земель потребує ренатуралізації і зміни режиму природокористування.

Якщо частка заповідних територій в регіоні складає 16,6%, то частка земель під екомережею буде наближатись до 60%. Це потребує як наукового обґрунтування процесів землекористування, лісокористування, так і проведення зонування території для туристсько-рекреаційних цілей.

Висновки. Базовими заповідними категоріями в межах державних лісових господарств – Східного Опілля є заказники, під якими занято 56% території, 39% заповідних площ виконують заповідні і рекреаційні функції і представленні тільки у Бучацькому лісгоспі. У Бережанському ДЛГ з перспективними рекреаційними лісами таких заповідних категорій немає. Це гальмує розвиток рекреаційного і зеленого туризму на Бережанщині і Підгаєчині.

Пам'ятки природи є наймасовішою категорією заповідання, однак їх частка у заповідних площах складає всього 3%.

Багата та унікальна ландшафтами, ботанічними, геологічними, гідрологічними та іншими об'єктами природа Опільського регіону потребує подальшого дослідження та охорони. Для оптимізації природоохоронної діяльності доцільним є поєднання наукових рекомендацій із природоохоронно-виховною роботою серед широких верств населення. Розвиток туристсько-рекреаційного комплексу сприятиме залученню природних рекреаційних ресурсів до масового відпочинку та оздоровлення населення.

Література:

1. Герасимів З. М. Етапи становлення та розвитку об'єктів природно-заповідного фонду в східній частині Опілля/ З.М. Герасимів // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2000. – Випуск 1 (13). – С.107-109.
2. Лопух Г. Заповідні об'єкти лісового фонду Тернопільської області. / Г. Лопух // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Географія. – Тернопіль, 2008. – Вип. 1 (23) С. 240 – 244.
3. Природа Тернопільської області / За ред. К.І. Геренчука. - Львів: Вища школа, 1979. – 167 с.
4. Природні умови і ресурси Тернопільської області / Ред. М.Я.Сивого, Л.П.Царика. – Тернопіль: ТЗОВ "Терно-граф", 2011. – 512 с.
5. Фондові матеріали департаменту екології і природних ресурсів Тернопільської ОДА.
6. Фондові матеріали ДП Бучацького лісгоспу.
7. Фондові матеріали ДП Бережанського ЛМГ.
8. Царик Л.П. Визначальна роль мережевого підходу на сучасному етапі оптимізації природоохоронних територій. / Л.П. Царик // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Географія. – Тернопіль, 2014. – №1 С. 220 – 224.
9. Царик Л.П. Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія та практика (на матеріалах Тернопільської області) / Л.П Царик - Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2006. – 256 с.
10. Царик П.Л. Регіональна екомережа: географічні засади формування і розвитку/ П.Л. Царик – Тернопіль: ВидавництвоТНПУ, 2005. – 172 с.

References:

1. Herasymiv Z. M. Etapy stanovlennia ta rozvytku pryrodno-zapovidnoho fondu v skhidnii chastyni Opillia/ Z.M. Herasymiv // Istoriiia ukrainskoi heohrafi. Vseukrainskyi naukovo-teoretychnyi chasopys. – Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky, 2000. – Vypusk 1 (13). – S.107-109.
2. Lopukh H. Zapovidni obiekty lisovoho fondu Ternopilskoi oblasti. / H. Lopukh // Naukovi zapysky TNPU im. V. Hnatiuka. Ser. Heohrafiia. – Ternopil, 2008. – Vyp. 1 (23) S. 240 – 244.
3. Pryroda Ternopilskoi oblasti / Za red. K.I. Herenchuka. – Lviv: Vyshcha shkola, 1979. – 167 s.
4. Pryrodni umovy i resursy Ternopilskoi oblasti / Red. M.Ia.Syvoho, L.P.Tsaryka. – Ternopil: TZOV "Terno-hraf", 2011. – 512 s.
5. Fondovi materialy departamentu ekolohii i pryrodnikh resursiv Ternopilskoi ODA.

6. Fondovi materialy DP Buchatskoho lishospu.
7. Fondovi materialy DP Berzhanskoho LMN.
8. Tsaryk L.P. Vyznachalna rol merezhevoho pidkholu na suchasnomu etapi optymizatsii pryrodokhoronnykh terytorii. / L.P. Tsaryk // Naukovi zapysky TNPU im. V. Hnatiuka. Ser. Neohrafiia. – Ternopil, 2014. – №1 S. 220 – 224.
9. Tsaryk L.P. Ekoloho-heohrafichniy analiz i otsiniuvannia terytorii: teoriia ta praktyka (na materialakh Ternopilskoi oblasti) / L.P. Tsaryk - Ternopil: Navchalna knyha. – Bohdan, 2006. – 256 s.
10. Tsaryk P.L. Rehionalna ekomerezhha:heohrafichni zasady formuvannia i rozvytku/ P.L.Tsaryk – Ternopil: VydavnytstvoTNPU, 2005. – 172 s.

Резюме:

Пилипчук О.Е. ЗАПОВЕДНЫЕ ОБЪЕКТЫ В СИСТЕМЕ БЕРЕЖАНСЬКОГО И БУЧАЦЬКОГО ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЛЕСНЫХ ХОЗЯЙСТВ.

Рассмотрены заповедные территории и объекты в лесах двух государственных лесных хозяйств "Бережанское лесохозяйство" и "Бучацкий лесхоз", которые приурочены к восточно-опольским ландшафтам. Установлено их преобладание за количеством, функциональной структурой и занятыми площадями в Бучацком лесном хозяйстве. Доказано, что большинство количественного состава (76%) заповедных объектов представляют памятники природы, в то время как 56% заповедных площадей остается за заказниками.

Подан детальний аналіз географічної приуроченості 103 заповідних територій, їх приналежність лісництвам, лісним кварталам і виделам.

Рассмотрено место заповедных объектов лесных хозяйств в структурных элементах региональной экосети. Предложено создание ряда региональных ландшафтных парков, заповедные зоны которых выполняли бы функции ключевых территорий экосети. Рассмотрен Опольский экокорридор, который проходит территорией исследуемых лесных хозяйств. Предложено создание заповедных территорий в Бережанском лесохозяйстве для полноценной репрезентации биотического и ландшафтного разнообразия и обеспечения высокой заповедности экокорридора.

Ключевые слова: лесные хозяйства, заповедные территории и объекты, Восточное Ополе, ключевые территории, экокорридор.

Summary:

Pilipchuk O.E. PROTECTED OBJECTS IN THE SYSTEM BERDYANSKOGO AND BUCHATSKOGO STATE FOREST MANAGEMENT.

Considered protected areas and objects in the forests of two state forestry "Berezhanskaya forest hunting economy" and "Buchatsky Forestry", which are confined to the East opolskim landscapes. Established their dominance over the amount of functional structure and employment areas in Buceatchi forestry. It is proved that most quantitative composition (76%) of protected objects are natural monuments, while 56% of protected areas remains with the reserve.

Posted in-depth analysis of geographic confinement 103 protected areas, their affiliation forestry, forest quarters and mark.

The place reserved in forestry in the structural elements of the regional ecological network. Suggested the creation of a number of regional landscape parks, conservation areas which would serve as the core areas of ecological network. Opole ekokorridor considered that runs the territory studied forestry. Suggested the creation of protected areas in Berezhanskaya forest hunting facilities for full representation of biotic and landscape diversity and high ekokorridor wilderness protection.

Keywords: forestry, protected areas and objects Eastern Opole, key areas, ekokorridor.

Рецензент: проф. Царик Л.П.

Надійшла 03.04.2015р.

УДК 911.9:502 (477.43.84)

Андрій ШУЛЬГАЧ

**ОЦІНКА АНТРОПОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ГЕОСИСТЕМУ
ПОТЕНЦІЙНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ "ЛІСОВА ПІСНЯ"**

Проаналізовані основні види і наслідки антропогенних впливів на ландшафти середнього межиріччя Турії та Стоходу. Автором проведено ранжування території потенційного НПП, розподіл категорій земель за бальною оцінкою та розраховано коефіцієнти абсолютного і відносного антропогенного навантаження, а також коефіцієнт природної захищеності території, її здатності протистояти антропогенному впливу і підтримувати екологічну рівновагу. Визначені показники антропогенного навантаження та природної захищеності геосистеми вказують на сприятливі передумови для організації в її межах національного природного парку.

Ключові слова: антропогенне навантаження, геосистема, національний природний парк, осушувальна меліорація.